

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku S. T.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
z udziałem zainteresowanego Ł. L.
o ustalenie ubezpieczenia społecznego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 28 listopada 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 28 czerwca 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2017 r., III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację wnioskodawcy S. T. (dalej także płatnik składek) od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. z dnia 16 września 2016 r., którym oddalono odwołanie płatnika składek od decyzji organu rentowego z dnia 15 grudnia 2015 r., wskazującej, że zainteresowany, zgłoszony do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia przez płatnika prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą G., nie podlega polskiemu ustawodawstwu w okresie od dnia 10 lutego 2012 r. do dnia 28 lutego 2014 r., w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G., przy udziale zainteresowanego Ł. L., o ustalenie ubezpieczenia społecznego.

Wnioskodawca prowadzi w Polsce działalność gospodarczą pod firmą G. w zakresie prac budowlano - montażowych, tynkowania, prowadzenia magazynu, logistyki, stolarki, prac porządkowych, sprzątania i kafelkowania. Wielokrotnie występował on o wydanie formularzy A1, potwierdzających polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń, jako właściwe dla pracowników świadczących pracę za granicą. Przy ubieganiu się o to potwierdzenie, w trybie art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L. 166 z 30.04.2004 r., s. 1; dalej „rozporządzenie 883/2004”), deklarował, że poszczególni pracownicy będą wykonywali pracę w dwóch krajach, tj. w Polsce i w Belgii. Organ rentowy na podstawie danych przekazanych przez płatnika składek, potwierdzał zastosowanie wobec pracowników płatnika ustawodawstwa polskiego, jako właściwego w okresie wykonywania pracy najemnej w Polsce i na terenie Belgii w okresie od stycznia 2012 r. do lutego 2015 r., przy czym wobec zainteresowanego za okresy od dnia 10 lutego 2012 r. do dnia 9 stycznia 2013 r., od dnia 10 stycznia 2013 r. do dnia 9 stycznia 2014 r. oraz od dnia 10 stycznia 2014 r. do dnia 28 lutego 2014 r. - wobec podania przez płatnika, że 50% czasu pracy zainteresowanego dotyczy Polski, a 50% zajmuje praca za granicą. Zainteresowany był zatrudniony w G. w okresie od dnia 25 stycznia 2010 r. do dnia 28 lutego 2014 r., w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku tynkarza maszynowego przy pracach montażowych i wykończeniowych. Z tego tytułu został zgłoszony przez płatnika składek do polskiego systemu ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. W momencie podpisywania umowy o pracę z zainteresowanym firma G. miała siedzibę w D., później przeniesioną do K.. Porozumieniem zmieniającym umowę o pracę z dnia 1 stycznia 2012 r. płatnik wraz z zainteresowanym zmienili pkt 2 umowy, dotyczący miejsca wykonywania pracy z kraju i zagranicy na teren Unii Europejskiej. W okresie od dnia 10 lutego 2012 r. do dnia 28 lutego 2014 r. zainteresowany zamieszkiwał w Polsce i wykonywał pracę w Belgii. Praca była zorganizowana w ten sposób, że otrzymywał telefon od płatnika składek, iż jest do wykonania praca w Belgii i w związku z tym organizowany jest transport. Po otrzymaniu takiej wiadomości zainteresowany jechał do Belgii. W Belgii pracował 8-10 godzin dziennie. Wykonywał tam prace tynkarskie i

wykończeniowe. Otrzymywał wynagrodzenie w złotych, ok. 3.000 zł netto oraz zwrot tzw. kilometrówki w przypadku, gdy jechał samochodem do Belgii. W okresach, kiedy nie było pracy w Belgii, zainteresowany przebywał na urloпах bezpłatnych w Polsce, w Polsce przebywał również w gotowości do świadczenia pracy, za wynagrodzeniem wynikającym z umowy o pracę, we wskazanych okresach. W Polsce zainteresowany w 2012 r. lub w 2013 r. pracował kilka tygodni przy wykończeniu firmy w K. oraz parę dni przy konstrukcjach metalowych w R., bądź R..

Roczny obrót osiągany w Polsce wynosił od 1,78% do 3,45% całości obrotów firmy w danym roku. Roczną ewidencję czasu pracy pracowników S. T. prowadziło biuro księgowe. Płatnik nie sporządzał dziennej ewidencji czasu pracy, nie prowadził listy obecności. Za granicą pracownicy płatnika byli pogrupowani, dla każdej grupy wybrany był spośród pracowników lider. Płatnik ustalał z kontrahentem zagranicznym, co i jak ma być przez jego pracowników za granicą wykonane. Odbioru prac pod względem jakości wykonania dokonywał kontrahent zagraniczny. W 2012 r. S. T. miał stałych kontrahentów w Belgii. W związku z pismem Urzędu Federalnego Ubezpieczenia Społecznego w Belgii skierowanym do Centrali Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. (pismo - tom XIII akt kontroli) zawierającym wniosek o cofnięcie zaświadczeń A1 wystawionych przez organ rentowy dla pracowników płatnika składek, wszczęto postępowanie wyjaśniające w sprawie. Zgodnie z ustaleniami instytucji belgijskiej płatnik nie spełniał warunków do otrzymania formularzy A1 w trybie art. 13 rozporządzenia 883/2004, gdyż pracownicy wykonywali pracę tylko w jednym kraju Unii Europejskiej tj. w Belgii. Po przeprowadzeniu kontroli w zakresie prawidłowości i rzetelności obliczania składek oraz zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego organ rentowy w decyzji z dnia 15 grudnia 2015 r. stwierdził, iż zainteresowany, zgłoszony do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia przez płatnika składek, nie podlegał polskiemu ustawodawstwu w okresie od dnia 10 lutego 2012 r. do dnia 28 lutego 2014 r. Pozwany uchylił zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego, na formularzu A1, wystawione dla zainteresowanego na okresy od dnia 10 lutego 2012 r. do dnia 9 stycznia 2013 r., od dnia 10 stycznia 2013 r. do dnia 9 stycznia 2014 r. oraz od dnia 10 stycznia

2014 r. do dnia 28 lutego 2014 r., stwierdzając że zgodnie z generalną zasadą ujętą w art. 11 ust. 3a rozporządzenia 883/2004 w okresie objętym decyzją właściwe wobec zainteresowanego jest ustawodawstwo miejsca wykonywania pracy tj. ustawodawstwo belgijskie.

Organ rentowy wydał 277 decyzji, w których stwierdzono niepodleganie pracowników płatnika składek polskiemu ustawodawstwu.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawcy, zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 11 ust. 3a rozporządzenia 883/2004, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, podczas gdy w przedmiotowej sprawie przepis nie miał zastosowania, art. 13 ust. 1 pkt a i b (i) w związku z art. 11 ust. 2 rozporządzenia 883/2004, oraz art. 14 ust. 5, 5b i 8 a i art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L. 284 z 30.10.2009 r., s. 1; dalej „rozporządzenie 987/2009”), poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że „wykonywanie pracy najemnej” nie obejmuje „pozostawanie gotowości do pracy” i w konsekwencji niezastosowanie tych przepisów.

Pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pełnomocnik wskazał, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona gdyż Sąd drugiej instancji dokonał błędnej wykładni art. 13 ust. 1 pkt a i b (i) rozporządzenia 883/2004 w związku z art. 14 ust. 5, 5b i 8 a oraz art. 19 ust. 2 rozporządzenia 987/2009, bowiem rozporządzenie 987/2009 wskazuje wprost, że w celu określenia, czy „znaczną część pracy jest wykonywana w danym państwie członkowskim, należy uwzględnić kryteria orientacyjne, którymi w przypadku pracy najemnej są: czas pracy lub wynagrodzenie”. W ocenie pełnomocnika płatnika składek powyższe w sposób wyraźny wskazuje, że „wykonywanie pracy” w rozumieniu rozporządzeń jest zbieżne z „czasem pracy” czy też „wynagrodzeniem”. Tym samym zasadna jest teza, że „normalne wykonywanie pracy najemnej” o której

mowa w art. 13 rozporządzenia 883/2004 obejmuje również stan „pozostawania w gotowości do pracy”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie ma uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Jeśli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazuje na oczywistą zasadność skargi (tak jak w ocenianej sprawie), to w jego uzasadnieniu powinny się znaleźć odpowiednie wywody potwierdzające tę okoliczność. Skarga jest bowiem oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wywodu prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy

pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Tymczasem pełnomocnik wnioskodawcy, wskazując na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, w istocie opiera ją na odmiennej ocenie ustaleń faktycznych sprawy, w której miały zastosowanie przepisy wspólnotowej koordynacji.

Ogólnie w związku z tym należy stwierdzić - z powołaniem się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 (OSNP 2014 nr 3, poz. 47), że zgodnie z art. 1 pkt a rozporządzenia nr 883/2004, do celów stosowania rozporządzenia określenie „praca najemna” oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną, traktowaną jako taką do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce. Istotne jest zatem, że wnioskodawca wszedł w stosunki ubezpieczenia społecznego o charakterze transgranicznym przez jednoczesne wykonywanie działalności w różnych państwach i konieczne było zbadanie, czy spełnia warunki ubezpieczenia ustanowione przez system zabezpieczenia społecznego w prawie krajowym wskazanym przez normy kolizyjne jako właściwe (por. wyrok ETS z dnia 15 grudnia 1976 r., C-39/76, L.J. Mouthaan, OCR 1976 s. 1901, wyrok TSUE z dnia 10 marca 2011 r., C-516/09, T. Borger, C 139/8 Dz.Urz. UE 2011/C 139, poz. 11). W tym wypadku organ ubezpieczeń społecznych miejsca zamieszkania wnioskodawcy był uprawniony do wskazania ustawodawstwa właściwego stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2007 r., I UK 68/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 300). Nie miał natomiast kompetencji do oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia w sensie prawnym. Ocena ta mogła nastąpić wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i być dokonana tylko przez organ władny te przepisy stosować. Ze względu na różnice między ustawodawstwami krajowymi co do określenia przedmiotu ubezpieczenia społecznego wprowadzono zasadę, że uwzględnianie okoliczności lub wydarzeń mających miejsce w jednym państwie członkowskim nie może w żaden sposób sprawiać, iż właściwym dla nich stanie się inne państwo ani że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo (pkt 11 preambuły

rozporządzenia nr 883/2004). Określenie ustawodawstwa właściwego wskazującego na instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza ocenę przez instytucję miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy jest ważny według prawa miejsca zamieszkania ubezpieczonego. W powołanym wyżej wyroku, Sąd Najwyższy uznał, że nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/04 dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Zgodnie z ustaleniami faktycznymi, organ rentowy kilkakrotnie poświadczał zainteresowanemu podleganie polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych za pomocą formularza A1, wydając stosowne poświadczenia. Jednak w związku z pismem Urzędu Federalnego Ubezpieczenia Społecznego w Belgii skierowanym do Centrali Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. zawierającym wniosek o cofnięcie zaświadczeń A1 wystawionych przez organ rentowy dla pracowników płatnika składek, wszczęto postępowanie wyjaśniające, gdyż zgodnie z ustaleniami instytucji belgijskiej płatnik nie spełniał warunków do otrzymania formularzy A1 w trybie art. 13 rozporządzenia 883/2004, gdyż pracownicy wykonywali pracę tylko w jednym kraju Unii Europejskiej tj. w Belgii. Po przeprowadzeniu kontroli organ rentowy uchylił zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego, na formularzu A1, wystawione dla zainteresowanego we wskazanych okresach, stwierdzając, że zgodnie z generalną zasadą ujętą w art. 11 ust. 3a rozporządzenia 883/2004 w okresie objętym decyzją właściwe wobec zainteresowanego jest ustawodawstwo miejsca wykonywania pracy tj. ustawodawstwo belgijskie. Powyższa procedura jest prawidłowa. Należy zauważyć, że w aspekcie prawnym nie ma żadnych przepisów, które uniemożliwiałyby organowi rentowemu zmianę zdania w zakresie podlegania przez konkretną osobę ubezpieczeniom społecznym w kraju, który dany organ rentowy reprezentuje. Takich przepisów nie zawiera ani rozporządzenie 883/2004 ani rozporządzenie 987/2009. Co więcej, w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 wprost

przewidziano, że dokumenty wydane przez instytucję państwa członkowskiego do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego, stanowiące poświadczenie sytuacji danej osoby oraz dowody to potwierdzające, na podstawie których zostały wydane te dokumenty, są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane. A zatem przepisy prawa europejskiego wprost przewidują możliwość wycofania lub uznania za nieważne dokumentów poświadczających sytuację danej osoby m.in. w zakresie podlegania systemowi ubezpieczeń społecznych danego kraju (por. postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2017 r., II UZ 109/17, OSNP 2018 nr 8, poz. 114).

Przedstawione zasady postępowania, zważywszy okoliczności sprawy, dowodnie wskazują, że brak wskazanych podstaw do przyjęcia skargi do rozpoznania.

Tym się kierując, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.